

KOJA JE BILA ULOGA MIKE TRIPALA U PARTIZANSKIM LIKVIDACIJAMA HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA?

Široki Brijeg, 22. ožujka 2019. (Ivana Karačić) – U novinama *7Dnevno* izašao je članak o likvidacijama hercegovačkih franjevaca. Ukratko donosi sljedeće: Nakon godina prikupljanja građe, svjedočenja izravnih svjedoka i njihovih potomaka te mukotrpnih istraživanja, Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subračé«, u općini Promina kod naselja Mratovo, locirala je posljednje počivalište još trojice umorenih hercegovačkih mučenika. Iako je cilj Vicepostulature poglavito pronalazak posmrtnih ostataka i uzdizanje pobijenih hercegovačkih franjevaca na rang mučenika Katoličke Crkve, istraživanja koja se provode prilikom potrage za posljednjim počivalištima franjevaca uvijek nam iznova otkrivaju svu svirepost vremena u kojem su ti mučenici stradali. Svećenici su ubijani od samoga početka Drugoga svjetskoga rata, međutim pravi pokolj je izvršen krajem 1944. i početkom 1945. za vrijeme partizanskih akcija zauzimanja Hercegovine. Fotografije samostana, crkve i gimnazije, snimljene nakon partizanskog zauzimanja Širokog Brijega, najbolje svjedoče o količini mržnje i bijesa iskaljenoj tijekom bitke za taj grad. Odmah po zauzimanju samostana strijeljano je metkom u zatiljak i zatrpano u ratnom skloništu 12 fratara. Riječ je uglavnom o profesorima u klasičnoj gimnaziji i bogoslovima. Dan nakon masakra počela je golgota i za druge širokobriješke franjevce koji su se sklonili u franjevačku mlinicu i hidrocentralu pred topničkom paljbom, a vratili su se u samostan nakon što su borbe prestale.

Jedan drugi vid navedenih likvidacija slabo je istražen, a posljednje lociranje posmrtnih ostataka trojice hercegovačkih franjevaca ponovno otvara pitanje odgovornosti partizanskih zapovjednika za likvidacije hercegovačkih franjevaca i civila nakon okončanja ratnih operacija. Ne zna se sa sigurnošću koja je bila uloga Milke Planinc, Mike Tripala ili Brune Vuletića u navedenim operacijama, ali i zločinima koji su potom počinjeni. Novu dimenziju za istraživanje odgovornosti nekih partizanskih zapovjednika, koji su potom postali visoki jugoslavenski državni dužnosnici, otvaraju lokacije na kojima su pronađene masovne grobnice. Među njima i posmrtni ostatci pobijenih hercegovačkih franjevaca. Utvrđeno je, naime, kako su pojedini franjevci, zajedno s civilima, nakon pada Širokog Brijega i Mostara odvedeni prema Dalmaciji. Egzekucije su potom izvršene na skrovitim mjestima do kojih osobe koje ne poznaju ozemlje jako teško mogu doći.

Nedavno otkrivena lokacija posljednjeg počivališta trojice hercegovačkih franjevaca potvrđuje već iznesenu tezu kako su franjevce do mratovske jame kod Oklaja upućivali ljudi koji su bili domaći na tom području. Franjevce je, dakle, na egzekuciju vodio netko tko je jako dobro poznao područje Promine, ali i netko tko je imao autoritet na navedenom području i ono najvažnije – netko tko je imao dovoljno političke i vojne snage zapovjediti likvidaciju skupine franjevaca.

Prema dostupnim podacima i izjavama sugovornika upućenih u ovu temu, osoba koja je jako dobro poznavala Prominu, pa i Mratovo i mratovsku jamu, a koja je imala dovoljno političke snage za ovakvu akciju, bio je ni više ni manje nego – Miko Tripalo. Dotični, kasnije jedan od prvaka Hrvatskog proljeća, svoju je karijeru počeo kao tajnik Okružnog komiteta SKOJ-a Knin i kao član Okružnog komiteta KPH Knin. U srpnju 1944. Tripalo je izabran u jedinstvenu narodnooslobodilačku frontu za okrug Knin. Za Prominu ga vežu i pregovori s četnicima. Malo je poznato kako je upravo on, tijekom jeseni 1944., četnike s Promine uveo u partizanske jedinice. Tako koncem 1944. i početkom 1945. bilježimo niz zborova i događaja na području Promine na kojima je nastupao Miko Tripalo.

Fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subračé«, za ovaj članak izjavio je sljedeće: »Želio bih najprije istaći da Vicepostulatura ne traži krvnike pobijenih hercegovačkih franjevaca, nego traži same žrtve. Tako je i u ovom slučaju. Međutim, uvijek se u takvim slučajevima neizostavno dođe i do povijesnog konteksta u kojemu se to dogodilo, tko je

to napravio... Do sada, istina, neka prikupljena svjedočenja spominju Miku Tripala kao onoga tko je i te kako sudjelovao u tim nesretnim događajima na jami Golubinka kraj Mratova, ali na povjesničarima je slijediti i taj i druge tragove da bi se na kraju otkrila prava istina.«

Iako su partizani likvidacije izvršili u sumrak na skrovitu i teško pristupačnu mjestu, pa čak i betonirali okno jame, tragovi su, ipak, ostali. Sam čin likvidacije, naime, promatralo su dvije skrivene i preplašene pastirice koje su se šćućurile pod smreku preplašene zvukom partizanskih kamiona. One su pokupile i stvari koje su franjevci odbacivali uz put dok su ih vodili prema gubilištu – pasiče, kape i papiriće s imenima. Upravo zahvaljujući papirićima s imenima koje su franjevci odbacili, kako bi ostao neki trag o njihovu posljednjem počivalištu, danas sa sigurnošću znamo kako su nad mratovskom jamom pogubljeni dr. fra Radoslav Vukšić i dr. fra Fabijan Paponja. Na žalost, od trećeg papirića ostala su samo slova fra ..... ić, tako da ne možemo sa sigurnošću utvrditi njegov identitet, kao ni dviju časnih sestara koje su, prema

izjavama svjedoka, također dovedene na jamu zajedno s franjevcima.

Mratovsku jamu Golubinku prvi su počeli, kao gubilište, koristiti ustaše koji su u lipnju 1941. nad njom pogubili 44 pobunjenih Srba iz Knina. Stradali su bili istaknuti politički predstavnici srbijanskih stranaka iz vremena Kraljevine Jugoslavije te pripadnici četničkoga pokreta. Iako je poimenično utvrđen točan broj Srba koje su ustaše ubili, to nije smetalo velikosrpskoj promidžbi koja je godinama tvrdila kako je nad Golubinkom pogubljeno čak 1.500 Srba iz Knina i okolice. Godinama su tu organizirane komemoracije »nedužnim srpskim žrtvama«. Istodobno, nitko nikada nijednom riječi nije spomenuo činjenicu kako je u tu istu Golubinku, koncem 1944. pobijeno i ubačeno više stotina hrvatskih i njemačkih vojnika koji su tamo dovedeni nakon pada Knina. Također do današnjeg dana nitko nijednom riječju, barem službeno, nije spomenuo hercegovačke franjevačke mučenike koji su svoj ovozemaljski put završili u mračnim dubinama jame Golubinke. ✍

IZ DNEVNIKA JEDNOG HERCEGOVCA* (KRAJEM 1944. I POČETKOM 1945.)

► Piše: Ante Begov**

Studeni – Na 1. studenoga 1944. došli su partizani preko Imotskoga u Posušje, to jest u Hercegovinu. Svijet ih vrlo znatiželjno promatra prateći svaki njihov kret. Partizani se sami nazivlju »narodno-oslobodilačka vojska«, koja ima zadaću osloboditi Hrvatsku od okupatora. Vojnička im je odora posve nejedinstvena. Svaki nosi takovu, kakovu si je sam mogao pribaviti: hrvatsku vojničku odoru, njemačku, talijansku itd. Ipak svi imaju nešto zajedničkoga: na kapi upadno vidljivu crvenu zvijezdu. Prljavi su i ušljivi, te su mnogo kuća

zarazili pjegavim tifusom. Kada govore razmeću se o svojoj borbi i političkim prilikama u svijetu. Tri riječi, koje svaki od njih u govoru nefaljivo naglasuje, jesu: Staljin, Tito, Jugoslavija.

Studeni – Partizanska »narodno-oslobodilačka vojska« nema svojih skladišta, iz kojih bi se prehranjivala. Zato ju je primoran narod uzdržavati. Kad su došli u Hercegovinu, hranio ju je hercegovački seljak. Propis je bio, da svaka kuća određenog dana u tjednu pridonese stanovitu količinu živežnih namirnica za vojsku. Obič-

* Tekst donosimo u izvorniku.

** Pseudonim fra Lucijana Kordića.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«, XII, 2 (23),
Široki Brijeg, srpanj – prosinac, 2019.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
Kard. Stepičca 14, 88220 Široki Brijeg
Avenija G. Šuška 2, 10040 Zagreb

Veza:
tel.: +387 39 700-325
faks: +387 39 702-936
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala *pobijeni.info* u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...:

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar;
Korisnik: Hercegovačka franjevačka
provincija;
Svrha: prilog Vicepostulaturi
žiro-račun: 3381602276649744
devizni račun:
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

»Budući da ideš u Hercegovinu, svakako svrati na Široki Brijeg i uzmi glasilo Stopama pobijenih.« Tako ovih dana napisala prijatelj prijatelju, što mi je on radosno pokazao na svome pametnome telefonu. Ostao sam iznenađen i zahvalan Bogu da se svjedočenje o pobijenim hercegovačkim franjevcima i pobijenim članovima puka Božjega preko ovoga glasila nezaustavljivo širi u hrvatskoj domovini. Mogu napadati, mogu klevetati, no istina se ne da skriti. Živjeli smo u tom povijesnom okviru, jugokomunističkom totalitarizmu, i sada smo tu gdje jesmo.

Za duhovni i tjelesni napredak našega naroda nužno bi bilo provesti lustraciju. Na ovogodišnjoj obljetnici jugokomunističkoga ubojstva nenaoružanih vojnika i civila u Maclju biskup Ivan Šaško lijepo je rekao da je jugokomunistički tumor zahvatio sve pore hrvatskoga društva i da ga guši. Podrazumijeva se da ta lustracija ne bi trebala biti osveta jugokomunistima, po njihovu primjeru, nego samo čišćenje od te zločinačke ideologije, njezinih posljedica i utjecaja. Žrtve i njihovi nasljednici trebali bi oprostiti progoniteljima i ubojicama, a potomci i nasljednici progonitelja i ubojica trebali bi se odreći djela i ideologije svojih predaka i prethodnika. Nakon toga puno bi lakše bilo udaljiti iz javne službe sve one koji su i dalje zaraženi jugovirusom i hrvatsko društvo čine bolesnim. Znam, pomalo je sve ovo naivno, ali ako se usudimo krenuti tim putem, ozdravljenje će zacijelo doći. U tu nakanu trebali bismo početi moliti za domovinu, ako to već ne činimo

svakodnevno. Molitva može učiniti čuda. Svjedoče nam to naši pobijeni. Pa poslušajmo ih već jedanput!

U ovom broju progovaramo i o trojici pobijenih hercegovačkih franjevacu te o nepoznatu broju Hercegovaca u jami Golubinka kraj sela Mratova. Čak su mediji progovorili i tko ih je odveo na stratište: Miko Tripalo, Milka Planinc... Ostavit ćemo daljnjim povijesnim istraživanjima da nam kažu jesu li to bili oni ili netko drugi, kao i koliko je alkarski vojvoda Bruno Vuletić upleten u ubojstvo šestorice hercegovačkih franjevacu u Mostarskom Gracu 6. veljače 1945. Tek mlađi i hrabriji hrvatski povjesničari kopaju za tim podacima i tako ozdravljaju hrvatski narod, a ostali bi da sve prekrije tama zaborava i da ostanu vrijediti istine koje su u našu svijest ubacili ti totalitarni jugokomunisti.

Uvijek ima svjesnih pojedinaca koji čine sve kako bismo konačno došli do prave istine o Drugom svjetskom ratu i poraću, da bismo konačno mogli zatvoriti te stranice. U tu je svrhu vrlo bitno da općine u hrvatskom narodu, uz odjele koje imaju za ovo i ono, ustroje i odjel za pale u ratovima, bunama i progonima. Posla im ne će nedostajati – od istraživanja do obilježavanja mjesta i događaja iz tih vremena. Svako zdravo društvo to čini. Bez pravilnoga odnosa prema svojoj prošlosti, prema svojim zaslužnicima, jednostavno ne može živjeti.

Ustrajmo u onome što nam je dužnost. To će nas osloboditi. Neka nam je, dakle,

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Nagradni natječaj	48
Stratišta	24	Suočavanje s prošlošću	54
Glas o mučeništvu	35	Razgovor	55
Odjek u puku	44		